

Β' ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΟΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΣΧΕΔΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΝΟΜΩΝ

ΕΚΘΕΣΗ ΣΤΟ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟ
«Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος και άλλες διατάξεις»

Σκοπός του προτεινόμενου προς ψήφιση νομοσχεδίου, όπως επισημαίνεται στην αιτιολογική Έκθεση, είναι να καταστεί η Ελλάδα, από χώρα εξαγωγής φοιτητών, χώρα εισαγωγής φοιτητών, με σημαντικές οικονομικές, πολιτισμικές, κοινωνικές και πολιτικές συνέπειες για τη χώρα.

Όπως εξίσου επισημαίνεται στη αιτιολογική Έκθεση, το επιχειρούμενο άνοιγμα της ελληνικής ανώτατης εκπαίδευσης εκτός συνόρων, με ευθύνη της Πολιτείας, απευθύνεται αφενός στους νέους των χωρών της στενής αλλά και της ευρύτερης γεωγραφικής γειτονιάς μας, αφετέρου στους νέους που προέρχονται από την ομογένεια της Δυτικής Ευρώπης και της Αμερικής, χωρίς να αποκλείονται οι ενδιαφερόμενοι από άλλες χώρες.

1. Επί του άρθρου 1 παρ. 2 και 3, του άρθρου 4 παρ. 1 και 2, και του άρθρου 5 παρ. 1 του Νοχ.

Ενόψει του σκοπού και των αποδεκτών των προτεινόμενων με το νομοσχέδιο ρυθμίσεων, ορίζεται ειδικότερα ότι το Δι.ΠΑ.Ε έχει ως αποστολή να παρέχει ανώτατη εκπαίδευση ιδίως σε αλλοδαπούς που ενδιαφέρονται να σπουδάσουν στην Ελλάδα. Προκειμένου να ανταποκριθεί στην αποστολή του, το Δι.ΠΑ.Ε. οργανώνει και πραγματοποιεί προγράμματα σπουδών σε προπτυχιακό και σε μεταπτυχιακό επίπεδο. Τα προγράμματα σπουδών απευθύνονται ιδίως σε αλλοδαπούς φοιτητές. Ακόμη, ορίζονται ως απαραίτητες προϋποθέσεις για την επιλογή και εγγραφή των φοιτητών, στα μεν προπτυχιακά προγράμματα σπουδών, η κατοχή τίτλου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης του εξωτερικού, ισότιμου ή αντίστοιχου με το απολυτήριο του ελληνικού Λυκείου, στα δε προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών, η κατοχή τίτλου σπουδών του εξωτερικού ισότιμου ή αντίστοιχου με τους τίτλους σπουδών των Ελληνικών Α.Ε.Ι., ως κοινή δε προϋπόθεση για τις δύο κατηγορίες

2

προγραμμάτων σπουδών, η κατοικία και διαμονή εκτός Ελλάδος τα τελευταία έξι (6) χρόνια πριν από τον χρόνο υποβολής της υποψηφιότητας. Εξ άλλου, ορίζεται ότι η διδασκαλία θα γίνεται στην αγγλική γλώσσα, χωρίς να αποκλείεται η διδασκαλία και σε άλλη γλώσσα.

2. Επί του άρθρου 5 παρ. 6 του Νοσχ.

Σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 6 του νομοσχεδίου, «Οι αλλοδαποί φοιτητές σε πρόγραμμα προπτυχιακών σπουδών στο ΔΙ.ΠΑ.Ε. συμμετέχουν οικονομικά στο κόστος λειτουργίας του προγράμματος αυτού (...). Οι υπήκοοι κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη φοίτηση σε πρόγραμμα προπτυχιακών σπουδών στο ΔΙ.ΠΑ.Ε. συμμετέχουν οικονομικά στο κόστος λειτουργίας του προγράμματος αυτού, σύμφωνα με το προηγούμενο εδάφιο, μόνο εφόσον προβλέπονται δίδακτρα για προπτυχιακές σπουδές στο δημόσια πανεπιστήμια της χώρας τους. Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές συμμετέχουν όλοι ανεξαιρέτως στο κόστος της λειτουργίας του προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών».

Στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Κοινοτικού Δικαίου, η αρχή της μη διάκρισης λόγω ιθαγενείας (άρθρο 12 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, σύμφωνα με το οποίο «Εντός του πεδίου εφαρμογής της παρούσας συνθήκης και με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεων της, απαγορεύεται κάθε διάκριση λόγω ιθαγένειας») αποτελεί θεμελιώδη αρχή, η οποία έχει οδηγήσει, από κοινού με τις τέσσερις θεμελιώδεις οικονομικές ελευθερίες (εμπορεύματα, υπηρεσίες, πρόσωπα και κεφάλαια), στην εγκαθίδρυση και ανάπτυξη της κοινής αγοράς. Η μεγάλη συμβολή τους στην εδραίωση και ανάπτυξη της Κοινότητας αναγνωρίστηκε μάλιστα και από την ευρισκόμενη σε διαδικασία επικύρωσης Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης, με την ένταξή τους στις αρχικές και θεμελιώδεις διατάξεις της.

Η αρχή της μη διάκρισης επαναλαμβάνεται στις διατάξεις που ρυθμίζουν την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, οι οποίες προβλέπουν, ωστόσο, εξαίρεση για τις δραστηριότητες που συνδέονται με την άσκηση της δημόσιας εξουσίας, ή όταν δικαιολογούνται από λόγους δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφάλειας και δημόσιας υγείας. Οι όροι αυτοί ερμηνεύθηκαν στενά από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, το οποίο τελικά δέχτηκε την ανάγκη να προστατεύεται κάθε έκφανση του γενικού συμφέροντος του κράτους υποδοχής, υπό την επιφύλαξη του σεβασμού της αρχής της αναλογικότητας. Πρέπει επίσης να επισημανθεί, ότι η νομολογία αυτή αφορά δραστηριότητες οικονομικού χαρακτήρα, και δεν καταλαμβάνει έτσι, τουλάχιστον κατ' αρχήν, τη δραστηριότητα της ανώτατης εκπαίδευσης, η οποία, κατά το Σύ-

νταγμα, παρέχεται αποκλειστικά από ΝΠΔΔ, λόγω της ευρύτερης αποστολής που επιδιώκουν τα Α.Ε.Ι. (Άρθρο 16 παράγραφος 5 του Συντάγματος). Η αρχή της μη διάκρισης αφορά τόσο τον παρέχοντα όσο και τον αποδέκτη υπηρεσιών.

Το παρόν νομοσχέδιο, ιδρύοντας Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος, ως αυτοτελές και πλήρως αυτοδιοικούμενο ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα, διευρύνει την εκ του Συντάγματος αποκλειστικότητα ως προς τους παρέχοντες υπηρεσίες ανώτατης εκπαίδευσης. Επισημαίνεται ότι μεταξύ του ΔΙ.ΠΑ.Ε και των λοιπών Α.Ε.Ι υφίστανται ορισμένες διαφορές ως προς τους εκπαιδευόμενους (γλώσσα διδασκαλίας και απαραίτητες προϋποθέσεις πρόσβασης στα προγράμματα σπουδών) και το αντικείμενο (ανταγωνιστικές υπηρεσίες σε διεθνές επίπεδο). Η διαφοροποίηση αυτή θα μπορούσε ενδεχομένως να θέσει ζήτημα ως προς την αποκλειστικότητα παροχής υπηρεσιών, υπό το φως της νομολογίας του ΔΕΚ, είτε υπό την έννοια της δυνατότητας άσκησης της εν λόγω δραστηριότητας από άλλα νομικά πρόσωπα είτε της εγκατάστασης και παροχής σχετικών υπηρεσιών από αντίστοιχα ιδρύματα του εξωτερικού, ο αριθμός των οποίων ανέρχεται σε τριάντα, ανά την Ευρώπη, κατά την αιτιολογική έκθεση.

Ωστόσο, η αντίθετη θέση, φαίνεται πολύ πειστικότερη. Σύμφωνα με αυτή, τίποτε το ουσιώδες δεν διακρίνει το ΔΙ.ΠΑ.Ε. από τα υπόλοιπα Α.Ε.Ι., ιδίως όσον αφορά τα προγράμματα σπουδών και την αποστολή που επιδιώκουν, πολύ περισσότερο που, κατά την αιτιολογική έκθεση, στόχος της λειτουργίας του ΔΙ.ΠΑ.Ε. είναι να φέρει τους αλλοδαπούς φοιτητές κοντά στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα και, όσον αφορά τους ομογενείς, να τους μεταγγίσει την ελληνική παιδεία.

Ως προς τους αποδέκτες των υπηρεσιών, τους φοιτητές και, ειδικά, τα απαιτούμενα διδάκτρα για τα προγράμματα προπτυχιακών σπουδών, πρέπει να διευκρινισθεί, τόσο βάσει της κοινοτικής αρχής της μη διάκρισης λόγω ιθαγένειας όσο και, αν πρόκειται για Έλληνες πολίτες που έχουν και την ιθαγένεια άλλου κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, βάσει των αρχών της εσωτερικής έννομης τάξης (αρχή της ισότητας), ότι Έλληνες και αλλοδαποί πολίτες κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να μην διαφοροποιούνται ως προς την καταβολή των διδάκτρων, είτε προβλέπονται είτε δεν προβλέπονται διδάκτρα για προπτυχιακές σπουδές στα δημόσια πανεπιστήμια της χώρας τους. Και αυτό, γιατί η κοινοτική αρχή της μη διάκρισης λόγω ιθαγένειας δεν συνδέεται με την τήρηση ή μη της αρχής της αμοιβαιότητας που διέπει τις σχέσεις μεταξύ κρατών.

Ερωτάται, τέλος, αν το ΔΙ.ΠΑ.Ε., διαφέρει των υπόλοιπων ελληνικών Α.Ε.Ι.. Η απάντηση, όπως νοεί ο νομοθέτης το ΔΙ.ΠΑ.Ε στο υπό συζήτηση

4

νομοσχέδιο, φαίνεται να είναι αρνητική, οπότε, η μεταχείριση των Ελλήνων προπτυχιακών φοιτητών, ανεξάρτητα από το Ίδρυμα στο οποίο φοιτούν, πρέπει να είναι ή ίδια. Αν υπετίθετο ότι η απάντηση ήταν θετική, τότε θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι ο τρόπος παροχής εκπαιδευτικών υπηρεσιών από το ΔΙ.ΠΑ.Ε., όπως η αγγλόφωνη διδασκαλία ή η εκπαίδευση από απόσταση, επιτρέπει διαφοροποιήσεις, όπως η επιβολή διδασκτρων, επειδή βασίζεται σε αντικειμενικά κριτήρια. (Βλ. το σχέδιο Οδηγίας για τις υπηρεσίες στην εσωτερική αγορά, COM (2004), 5.3.2004, άρθρο 21.) Υπό το πρίσμα μιας τέτοιας ερμηνείας, θα μπορούσαν να επιβληθούν διδάκτρα στο σύνολο των φοιτητών προπτυχιακών προγραμμάτων που είναι πολίτες κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ανεξάρτητα από την ύπαρξη διδασκτρων στη χώρα προέλευσής τους. Το ίδιο θα ίσχυε και για τους έλληνες πολίτες που είναι και κοινοτικοί υπήκοοι.

Αθήνα, 26. 8.2005

Ο εισηγητής
Αστέρης Πλιάκος
Αν. Καθηγητής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών
Προϊστάμενος της Β΄ Διεύθυνσης Επιστημονικών Μελετών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Κώστας Μαυριάς
Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών